

ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างของกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย: การศึกษาความสอดคล้องระหว่างมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำ

หนึ่งฤทัย แจ่มวุฒิปรีชา¹

Nuengruethai Jaemwutthipreecha¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้างของกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าโครงสร้างกฎหมายดังกล่าวยังคงก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการคุ้มครองสาธารณสุขกับการเปิดพื้นที่ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการรายย่อยหรือไม่ ความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายในตัวบทกับกฎหมายในทางปฏิบัติปรากฏในลักษณะใด และแนวทางการปฏิรูปกฎหมายที่เหมาะสมควรมีทิศทางอย่างไร การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางนิติศาสตร์ โดยผสมผสานการวิเคราะห์กฎหมายเชิงเอกสารกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ประกอบการรายย่อย 2 ราย และผู้บริโภคราย 2 ราย ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า แม้กฎหมายไทยจะมีพัฒนาการในเชิงผ่อนคลายเป็นบางประการ โดยเฉพาะการแก้ไขมาตรา 153 เพื่อเปิดทางให้ผู้ประกอบการรายย่อยมากขึ้น แต่โครงสร้างกฎหมายโดยรวมยังคงใช้มาตรฐานเดียวกับผู้ประกอบการต่างขนาด และยังสร้างภาระเชิงโครงสร้างผ่านระบบอนุญาต ฐานภาษี และกฎหมายลำดับรองอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังคงใช้มาตรการควบคุมปลายน้ำที่กว้างและคลุมเครือ โดยเฉพาะในเรื่องการโฆษณา เวลาและสถานที่จำหน่าย และการบังคับใช้ที่ยังเปิดพื้นที่ให้ดุลพินิจสูง บทความนี้เสนอว่า การปฏิรูปกฎหมายสุราไทยควรมุ่งแยกการกำกับต้นน้ำและปลายน้ำให้ชัดเจน ปรับจากการควบคุมแบบครอบคลุมนไปสู่การกำกับดูแลที่ตรงจุดและอิงความเสี่ยงจริง และปรับโครงสร้างภาษีรวมทั้งกฎหมายลำดับรองให้เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการรายย่อยมากขึ้น

คำสำคัญ: กฎหมายสุรา, ภาษีสรรพสามิต, ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ผู้ประกอบการรายย่อย, ความได้สัดส่วน

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

¹ School of Law, University of the Thai Chamber of Commerce

*ผู้ประสานงานนิพนธ์ e-mail : chris3mas@gmail.com

Abstract

This research article examines the structural problems of alcohol regulatory law in Thailand under the Excise Tax Act (No. 2), B.E. 2568 (2025) and the Alcoholic Beverage Control Act (No. 2), B.E. 2568 (2025). It aims to investigate whether the current legal framework continues to create a structural imbalance between public health protection and economic space for small-scale producers, how the divergence between law in books and law in practice manifests, and what direction legal reform should take. This study adopts a qualitative legal research approach, combining doctrinal legal analysis with empirical field-based inquiry. Empirical data were collected through semi-structured in-depth interviews with two small-scale producers and two consumers, together with participant observation. The data were analyzed thematically. The findings reveal that although Thai law has undergone certain liberalizing developments, particularly through the amendment of Section 153 to provide greater formal recognition to small-scale producers, the overall legal structure still largely applies uniform standards to differently situated actors and continues to impose significant structural burdens through licensing requirements, tax bases, and subordinate regulations. At the same time, the Alcoholic Beverage Control Act continues to rely on broad and often ambiguous downstream controls, especially in relation to advertising, sale hours, places of sale, and enforcement practices that leave substantial room for discretion. The article concludes that the principal problem of Thai alcohol law does not lie simply in whether the State regulates too strictly or liberalizes too little. Rather, it lies in the fact that the current legal framework still lacks sufficient differentiation, proportionality, legal certainty, and policy coherence. It therefore proposes clearer separation between upstream and downstream regulation, a shift from blanket control to targeted and risk-based regulation, and fairer tax and subordinate regulatory structures for small-scale producers.

Keywords: Alcohol law, excise tax, alcoholic beverage control, small-scale producers, proportionality

บทนำ

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษในทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ เพราะในด้านหนึ่งเป็นสินค้าที่เชื่อมโยงกับภาคการเกษตร การแปรรูปอาหารและเครื่องดื่ม การท่องเที่ยว การจ้างงาน และรายได้ภาษีของรัฐ แต่อีกด้านหนึ่งกลับสัมพันธ์กับความเสี่ยงด้านสุขภาพ ความปลอดภัยทางถนน ความรุนแรง และภาระต้นทุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ (Krungrsri Research, 2024; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568a) งานวิจัยต้นฉบับชี้ว่าปัญหานี้ไม่อาจอธิบายได้จากตัวบทกฎหมายเพียงลำพัง หากต้องพิจารณาร่วมกันทั้งมิติของโครงสร้างกฎหมาย เหตุผลของมาตรการกำกับดูแล และผลที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

ในบริบทของประเทศไทย กฎหมายหลักที่กำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบด้วยกฎหมายสองส่วนสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ซึ่งทำหน้าที่กำกับโครงสร้างภาษี การผลิต และระบบการอนุญาตในระดับต้นน้ำ และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งทำหน้าที่กำกับการขาย การโฆษณา การเข้าถึงสินค้า และการบริโภคในระดับปลายน้ำ งานวิจัยต้นฉบับตั้งคำถามไว้อย่างชัดเจนว่า กรอบกฎหมายไทยปัจจุบันก่อให้เกิดความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างในการเข้าถึงระบบทางกฎหมาย สิทธิทางเศรษฐกิจ และโอกาสในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการรายย่อยหรือไม่ และมาตรการควบคุมที่มุ่งคุ้มครองสุขภาพสาธารณะสามารถบรรลุเจตนารมณ์เชิงนโยบายได้จริงเพียงใด

ความสำคัญของบทความนี้จึงอยู่ที่การขยับจากการวิเคราะห์กฎหมายในเชิงตัวบท ไปสู่การอ่านกฎหมายในฐานะระบบกำกับดูแลที่ทำงานผ่านกฎหมายแม่บท กฎหมายลำดับรอง กระบวนการอนุญาต การบังคับใช้ และการปรับตัวของผู้มีส่วนได้เสียในชีวิตจริง โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและผู้บริโภคซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากทั้งมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความนี้เรียบเรียงจากงานค้นคว้าอิสระที่มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างและมาตรการทางกฎหมายที่กำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษามุมมอง ประสบการณ์ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและผู้บริโภค ต่อผลของกฎหมายในทางปฏิบัติ
3. เพื่อพัฒนาและออกแบบข้อเสนอเชิงกฎหมายสำหรับระบบกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะบูรณาการ

กรอบแนวคิดทางนิติศาสตร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดทางนิติศาสตร์ในการวิเคราะห์ 4 ประการประกอบกัน เพื่อทำให้การศึกษากฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิได้หยุดอยู่เพียงการอธิบายเนื้อหาของตัวบท หากสามารถประเมินได้ด้วยว่า กฎหมายดังกล่าวทำงานอย่างไรในเชิงโครงสร้าง และก่อผลอย่างไรในทางปฏิบัติ

ประการแรก ผู้วิจัยใช้ หลักความได้สัดส่วน เป็นกรอบในการพิจารณาว่า มาตรการจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ตลอดจนข้อจำกัดต่อการเข้าถึงข้อมูลของผู้บริโภค มีความเหมาะสม ความจำเป็น และความสมดุลกับเป้าหมายด้านการคุ้มครองสาธารณสุขและการลดผลกระทบทางสังคมหรือไม่ กรอบนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษต่อการประเมินมาตรการที่มีลักษณะควบคุมแบบครอบคลุม เช่น ระบบภาษี และการอนุญาตในระดับต้นน้ำ ตลอดจนข้อจำกัดด้านการโฆษณา เวลา และสถานที่จำหน่ายในระดับปลายน้ำ

ประการที่สอง ผู้วิจัยใช้ หลักความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย เพื่อพิจารณาว่าบทบัญญัติทางกฎหมายและกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องสามารถทำให้ผู้มีส่วนได้เสียคาดหมายการใช้กฎหมายได้เพียงใด ทั้งในแง่ขอบเขตของสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในประเด็นที่กฎหมายใช้ถ้อยคำกว้าง เปิดพื้นที่ให้ดุลพินิจสูง หรือปล่อยให้รายละเอียดสำคัญไปถูกกำหนดในระดับกฎหมายลำดับรองและการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ

ประการที่สาม บทความนี้อาศัย แนวคิดกฎหมายในทางปฏิบัติ (law in action) เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างกฎหมายในระดับตัวบทกับผลของกฎหมายในชีวิตจริง กล่าวคือ แม้กฎหมายอาจประกาศเจตนารมณ์ในทางหลักการไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการอนุญาต การตีความ และการบังคับใช้จริง อาจกลับก่อผลอีกแบบหนึ่งได้ กรอบแนวคิดนี้จึงช่วยให้การวิเคราะห์ไม่จำกัดอยู่ที่ข้อความของบทบัญญัติ หากเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้ประกอบการรายย่อยและผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎหมาย

ประการที่สี่ ผู้วิจัยใช้ แนวคิดการกำกับดูแลแบบบูรณาการ เพื่อประเมินความสัมพันธ์และความสอดคล้องระหว่างมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำในฐานะส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายเดียวกัน โดยถือว่าปัญหาของกฎหมายสุราไทยไม่อาจอธิบายได้จากกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยลำพัง หากต้องพิจารณาร่วมกันทั้งระบบภาษี ระบบอนุญาต มาตรการควบคุมการขาย การโฆษณา และการบังคับใช้ในระดับพื้นที่ กรอบนี้จึงใช้เพื่อวิเคราะห์ว่า ระบบกฎหมายโดยรวมมีความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายเพียงใด และสามารถจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากกับการคุ้มครองสาธารณสุขได้อย่างสมดุลหรือไม่

เมื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดทั้ง 4 ประการร่วมกัน บทความนี้จึงมุ่งประเมินกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยทั้งในมิติของความชอบธรรมทางนิติศาสตร์ ความเป็นธรรมเชิงโครงสร้าง และประสิทธิผลในทางปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนิติ-นโยบายที่มีได้มุ่งเพียงการผ่อนคลายหรือเพิ่มความเข้มงวดของมาตรการ หากมุ่งออกแบบระบบกฎหมายที่แยกแยะ ได้สัดส่วน คาดหมายได้ และมีความสอดคล้องระหว่างมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำมากขึ้น

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางนิติศาสตร์ โดยผสมผสาน

1. การศึกษากฎหมายเชิงเอกสาร เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและตรรกะของบทบัญญัติกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง และ
2. การวิจัยเชิงประจักษ์เชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษากฎหมายในทางปฏิบัติ (Law In Action)

ในส่วนข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการรายย่อย 2 ราย และผู้บริโภค 2 ราย โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากมุ่งแสวงหาข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและสามารถสะท้อนปัญหาตามคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย หรือการนำสินค้าออกสู่ตลาดภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมาย ขณะที่ผู้บริโภคเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเลือกซื้อ การรับรู้ข้อมูล และการบริโภคสินค้าในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายย่อย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงธีม โดยเริ่มจากการถอดความบทสัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษร อ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบ เข้ารหัสข้อมูลเบื้องต้น จัดกลุ่มรหัส และพัฒนาไปสู่ธีมสำคัญ ก่อนตรวจสอบธีมกับข้อมูลดิบอีกครั้ง แล้วจึงนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสารและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักความได้สัดส่วน แนวคิด Law In Action และแนวคิดการกำกับดูแลเชิงกฎหมายและเชิงกำกับกฎแบบบูรณาการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามร่วมกับข้อมูลเอกสารชี้ให้เห็นว่า ปัญหาของกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยมิได้ปรากฏเพียงในระดับข้อความของตัวบท หากฝังตัวอยู่ในเงื่อนไขของการอนุญาต การจัดเก็บภาษี การสื่อสารทางการตลาด และการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบที่สำคัญสามารถสังเคราะห์ได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ภาระเชิงโครงสร้างของกฎหมายสรรพสามิตต่อผู้ประกอบการรายย่อย

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์สะท้อนอย่างชัดเจนว่า ผู้ประกอบการรายย่อยมิได้มองพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตเพียงในฐานะกฎหมายจัดเก็บรายได้ของรัฐ หากมองว่าเป็นโครงสร้างกฎหมายต้นน้ำทั้งหมดที่กำหนดโดยตรงว่าตนจะสามารถเข้าสู่ตลาด ตั้งราคา พัฒนาสินค้า และดำรงอยู่ในระบบอย่างถูกกฎหมายได้เพียงใด ประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงจึงมิได้จำกัดอยู่ที่อัตราภาษี หากครอบคลุมถึงระบบใบอนุญาต ความชัดเจนของหลักเกณฑ์ กฎหมายลำดับรอง และต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการหลายรายรับรู้ว่ามีปัญหาสำคัญมิได้อยู่ที่การ “ผลิตได้หรือไม่” เพียงอย่างเดียว หากอยู่ที่การ “ผลิตได้แต่โตไม่ได้” กล่าวคือ แม้ระบบกฎหมายจะผ่อนคลายขึ้นในบางส่วนและเปิดทางให้ผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่ระบบได้มากขึ้น แต่เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินกิจการจริง กลับยังต้องเผชิญข้อจำกัดหลายชั้น ทั้งในด้านมาตรฐานสถานที่ผลิต มาตรฐานทางเทคนิค ต้นทุนการควบคุมคุณภาพ และรูปแบบการจำหน่ายที่ยังจำกัดอยู่มาก ผู้ให้ข้อมูลจึงสะท้อนตรงกันว่า สิทธิที่กฎหมายรับรองไว้ในเชิงรูปแบบยังไม่แปรเป็นศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ใช้ได้จริงในเชิงสาระ

ยิ่งไปกว่านั้น โครงสร้างฐานภาษีตามมาตรา 18 ซึ่งเชื่อมโยงการคำนวณภาษีกับราคาขายปลีกแนะนำ ยังถูกผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นกลไกที่ทำให้รายย่อยเสียเปรียบในเชิงโครงสร้าง เพราะผู้ประกอบการขนาดเล็กมักมีต้นทุนต่อหน่วยสูงกว่า และจำเป็นต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเพื่ออยู่รอดในตลาดเฉพาะทาง แต่เมื่อภาระภาษีสัมพันธ์กับโครงสร้างราคาสินค้า การพัฒนาสินค้าและการสร้างแบรนด์จึงอาจยิ่งนำไปสู่ภาระที่สูงขึ้นตาม

ไปด้วย ข้อค้นพบในส่วนนี้ทำให้เห็นว่า ปัญหาของกฎหมายสรรพสามิตไม่ได้จำกัดอยู่เพียงระบบอนุญาตตาม มาตรา 153 หากยังเกี่ยวข้องกับฐานภาษีและตรรกะของการจัดเก็บภาษีที่มีผลต่อโอกาสในการแข่งขันโดยตรง

2. การเข้าสู่ระบบกฎหมายมิได้หมายถึงการใช้สิทธิทางธุรกิจได้จริง

เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์ในรายละเอียด จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนหนึ่ง สามารถเข้าสู่ระบบกฎหมายได้ในเชิงรูปแบบ แต่ยังไม่สามารถใช้สิทธิทางธุรกิจได้อย่างเต็มที่ในทางปฏิบัติ ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นโดยเฉพาะในกรณีของผู้ผลิตที่สามารถผลิตได้ภายใต้กรอบใบอนุญาต แต่ยังไม่สามารถ ขยายตลาดได้ตามศักยภาพ เช่น ไม่สามารถบรรจุกระป๋องได้อย่างเสรี ต้องพึ่งพาระบบถัง keg หรือจำหน่ายได้ เฉพาะในเงื่อนไขบางลักษณะเท่านั้น

ข้อเท็จจริงลักษณะนี้มีนัยสำคัญในเชิงวิเคราะห์ เพราะทำให้เห็นว่า “การอยู่ในระบบ” กับ “การใช้ สิทธิทางเศรษฐกิจได้จริง” มิใช่เรื่องเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลได้ปฏิเสธความจำเป็นของมาตรฐานหรือการควบคุม โดยรัฐ แต่ตั้งคำถามว่ามาตรฐานและเงื่อนไขที่ใช้อยู่มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการต่างขนาดหรือไม่ เมื่อ ระบบกฎหมายยังคงออกแบบเงื่อนไขจำนวนมากโดยยึดฐานคิดแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นหลัก ผู้ประกอบการรายย่อยจึงยังต้องปรับตัวภายใต้กติกาที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจของตน

ข้อค้นพบนี้จึงยืนยันว่า ปัญหาของกฎหมายสรรพสามิตไม่ได้อยู่ที่การไม่อนุญาตโดยเด็ดขาด หากอยู่ที่ การที่กฎหมายยังไม่สามารถทำให้การอนุญาตนั้นกลายเป็น “โอกาสที่ใช้การได้จริง” ในเชิงตลาดและเชิงธุรกิจ ผลที่เกิดขึ้นคือ ภาระทางกฎหมายมิได้สิ้นสุดลงเมื่อได้รับใบอนุญาต แต่ยังดำรงอยู่ต่อเนื่องในรูปของข้อจำกัด ต่อการเติบโตและการแข่งขัน

3. กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับผลกระทบต่อการสื่อสารและการเข้าถึงตลาด

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชี้ให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้วิจารณ์กฎหมายเพียงเพราะมีข้อห้ามจำนวนมาก หากเห็นว่าปัญหาหลักคือมาตรการหลาย ประการยังมีลักษณะกว้างและไม่ตรงจุด โดยเฉพาะมาตรา 32 เรื่องการโฆษณา ซึ่งในทางปฏิบัติส่งผลต่อการ สื่อสารข้อมูลสินค้าและการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าความคลุมเครือของมาตรา 32 ทำให้ไม่สามารถคาดหมายได้แน่นอนว่าการ สื่อสารลักษณะใดจะถูกตีความว่าเป็นความผิด ผู้ประกอบการจำนวนมากจึงหลีกเลี่ยงการสื่อสารสาธารณะ โดยตรง และหันไปใช้การสื่อสารทางอ้อม เช่น การบอกต่อ การแจกนามบัตร หรือการใช้ช่องทางปิดแทน สภาพเช่นนี้ทำให้กฎหมายซึ่งมุ่งคุ้มครองสาธารณะกลับมีผลเป็นการจำกัดการเข้าถึงตลาดของรายย่อยอย่างมี นัยสำคัญ ขณะที่ผู้ประกอบการรายใหญ่กลับอาจมีศักยภาพในการใช้กลยุทธ์สื่อสารที่ซับซ้อนและหลบเลี่ยง ข้อจำกัดได้มากกว่าในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังตั้งข้อสังเกตต่อมาตรการเวลาและสถานที่จำหน่ายในลักษณะคล้ายกัน กล่าวคือ แม้มาตรการดังกล่าวจะมีเหตุผลในเชิงการคุ้มครองสาธารณะ แต่ในทางปฏิบัติกลับยังไม่ชัดเจนว่า ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่ออันตรายจริงได้มากเพียงใด หรือเพียงทำให้ทั้งผู้ขายและผู้บริโภคปรับตัวไปใน รูปแบบอื่น ข้อค้นพบนี้ทำให้เห็นว่า ปัญหาของกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิได้อยู่เพียงระดับความ เข้มงวดของข้อห้าม หากอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการควบคุมกับความเสี่ยงจริงที่กฎหมายมุ่งจัดการ

4. ช่องว่างระหว่างกฎหมายในตัวบทกับกฎหมายในทางปฏิบัติ

เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมร่วมกัน จะเห็นได้ว่าข้อค้นพบทั้งหมดเชื่อมโยงกันอยู่ภายใต้แกนกลางเดียว คือ ช่องว่างระหว่างกฎหมายในตัวบทกับกฎหมายในทางปฏิบัติอย่างเด่นชัด แม้กฎหมายบางส่วนจะประกาศเจตนารมณ์ในทางหลักการไว้อย่างก้าวหน้า เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่ระบบได้มากขึ้น หรือการคุ้มครองสาธารณะจากผลกระทบของเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ แต่เมื่อเข้าสู่ระดับกฎหมายลำดับรอง กระบวนการอนุญาต การตีความ และการบังคับใช้จริง กลับยังคงปรากฏความคลาดเคลื่อนจำนวนมาก

ในด้านกฎหมายสรรพสามิต ช่องว่างดังกล่าวทำให้สิทธิหรือโอกาสที่เปิดไว้ในระดับพระราชบัญญัติยังไม่สามารถกลายเป็นโอกาสที่ใช้ได้จริงในทางเศรษฐกิจ ส่วนในด้านกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่องว่างดังกล่าวปรากฏผ่านข้อเท็จจริงที่ว่า มาตรการซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอันตรายจากการบริโภคแอลกอฮอล์ เป็นการจำกัดการสื่อสารและการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างเด่นชัด ข้อค้นพบในส่วนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะแสดงให้เห็นว่าปัญหาของกฎหมายสุราไทยไม่อาจทำความเข้าใจได้อย่างเพียงพอด้วยการอ่านตัวบทเพียงอย่างเดียว หากต้องวิเคราะห์ร่วมกับประสบการณ์จริงของผู้ถูกกำกับด้วย

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญของกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยมิได้อยู่เพียงระดับถ้อยคำของบทบัญญัติ หากแต่อยู่ที่โครงสร้างของระบบกฎหมายโดยรวม ซึ่งยังไม่สามารถจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างการค้าเสรีกับการคุ้มครองสาธารณะกับการเปิดพื้นที่ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างสมดุลเพียงพอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้รัฐจะมีความชอบธรรมในการใช้กฎหมายเพื่อลดผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลับพบว่า มาตรการจำนวนไม่น้อยยังคงก่อภาระเชิงโครงสร้างต่อผู้ประกอบการรายย่อย โดยที่ผลในทางปฏิบัติอาจไม่สัมพันธ์กับเป้าหมายของกฎหมายอย่างชัดเจนเสมอไป

ประเด็นที่ควรเน้นเป็นลำดับแรก คือ ระบบกฎหมายสุราไทยยังคงตั้งอยู่บนตรรกะของการกำกับดูแลแบบใช้มาตรฐานเดียวกับทุกกรณีอยู่มาก ทั้งในระดับต้นน้ำและปลายน้ำ ทั้งที่ผู้ประกอบการรายย่อยผู้ประกอบการรายใหญ่ และพฤติกรรมเสี่ยงที่กฎหมายมุ่งควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระบบภาษี ระบบใบอนุญาต และกฎหมายลำดับรองในส่วนของกฎหมายสรรพสามิตยังสะท้อนสมมติฐานของกิจการขนาดใหญ่เป็นสำคัญ ขณะที่มาตรการควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายประการก็ยังมีลักษณะเป็นข้อห้ามกว้างที่ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทั้งระบบ มากกว่าจะมุ่งตรงไปยังพฤติกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่ออันตรายจริง ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่เพียงการควบคุมเพื่อคุ้มครองสาธารณะ หากยังเป็นการสร้างภาระที่ไม่เท่ากันในเชิงโครงสร้างด้วย

เมื่อพิจารณาต่อไปในรายละเอียด ข้อค้นพบจากภาคสนามยืนยันอย่างชัดเจนว่า ปัญหาดังกล่าวสัมพันธ์โดยตรงกับหลักความได้สัดส่วนของมาตรการทางกฎหมาย กล่าวคือ มาตรการหลายประการมีผลจำกัดเสรีภาพทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงตลาด และการสื่อสารข้อมูลของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างมีนัยสำคัญ แต่

กลับยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าสามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่ออันตรายต่อสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด หากมาตรการหนึ่งก่อภาระต่อผู้ที่พยายามดำเนินกิจการภายใต้กฎหมายอย่างสุจริตอย่างเด่นชัด แต่ไม่สามารถมุ่งตรงไปยังต้นตอของความเสียหายได้อย่างแท้จริง ย่อมทำให้เกิดคำถามเชิงนิติศาสตร์ต่อความชอบธรรมและความได้สัดส่วนของการใช้อำนาจรัฐ

อีกด้านหนึ่ง งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นปัญหาเรื่องความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในส่วนที่กฎหมายแม่บทใช้ถ้อยคำกว้างและเปิดช่องให้รายละเอียดสำคัญไปถูกกำหนดในระดับกฎหมายลำดับรองหรือผ่านการตีความและดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในทางปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวเห็นได้ชัดทั้งในระบบการอนุญาตผลิตสุราและในประเด็นการโฆษณาตามมาตรา 32 เมื่อผู้ประกอบการไม่สามารถคาดหมายได้แน่นอนว่าการกระทำใดอยู่ในขอบเขตที่กฎหมายยอมรับ หรือการสื่อสารแบบใดจะถูกต้องดีความเป็นความผิด สภาพเช่นนี้ย่อมกระทบทั้งต่อประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและต่อความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสียต่อระบบกฎหมายโดยรวม

นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงเอกสารและข้อมูลภาคสนามร่วมกันยืนยันว่าปัญหาของกฎหมายสุราไทยสะท้อนช่องว่างระหว่างกฎหมายในตัวบทกับกฎหมายในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน แม้กฎหมายบางส่วนจะประกาศเจตนารมณ์ในทางหลักการไว้อย่างก้าวหน้า แต่เมื่อเข้าสู่ระดับการออกกฎหมายลำดับรอง กระบวนการอนุญาต การตีความ และการบังคับใช้จริง กลับยังคงปรากฏความคลาดเคลื่อนจำนวนมาก ทำให้สิทธิหรือโอกาสที่กฎหมายรับรองไว้ในเชิงรูปแบบไม่สามารถกลายเป็นสิทธิหรือโอกาสที่ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ข้อค้นพบส่วนนี้จึงยืนยันความสำคัญของการวิเคราะห์กฎหมายผ่านมิติ law in action อย่างชัดเจน

ในมิติของนโยบายสาธารณะ งานวิจัยนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นเอกภาพของระบบกฎหมาย กำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไทยอย่างเด่นชัด ด้านหนึ่งรัฐแสดงท่าทีสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชน และสินค้าท้องถิ่น แต่อีกด้านหนึ่งกลับยังคงใช้ระบบภาษี ระบบอนุญาต และมาตรการควบคุมการสื่อสารที่มีผลจำกัดโอกาสในการเติบโตและการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างมีนัยสำคัญ ความย้อนแย้งเช่นนี้ทำให้กฎหมายในภาพรวมไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่ประสานเป้าหมายทางเศรษฐกิจกับเป้าหมายด้านสาธารณสุขได้อย่างสอดคล้องกันเท่าที่ควร

เมื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบทั้งหมดเข้าด้วยกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาของกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยมิได้เป็นเพียงปัญหาว่ารัฐควรควบคุมเข้มข้นหรือผ่อนคลายลง หากเป็นปัญหาของการออกแบบระบบกฎหมายทั้งระบบให้สามารถจำแนกความแตกต่างของผู้เกี่ยวข้อง จำแนกความแตกต่างของความเสียหาย และจัดวางภาระทางกฎหมายให้มีความได้สัดส่วน ชัดเจน และสอดคล้องกันมากขึ้น หากยังไม่สามารถยับยั้งจากการกำกับดูแลแบบครอบคลุมไปสู่การกำกับดูแลที่ตรงเป้าและอิงความเสี่ยงจริงได้ ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างที่ปรากฏในปัจจุบันก็จะยังคงดำรงอยู่ต่อไป แม้จะมีการแก้ไขกฎหมายในระดับตัวบทเพิ่มเติมก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ การปฏิรูปกฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยไม่ควรทำความเข้าใจในลักษณะของการเลือกกระหว่าง “การผ่อนคลาย” กับ “การควบคุมเข้มงวด” หากควรถูกมองในฐานะโจทย์ของการออกแบบระบบกฎหมายให้สามารถจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น กล่าวคือ ในด้านหนึ่ง รัฐยังคงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยสาธารณะ แต่อีกด้านหนึ่ง ก็จำเป็นต้องออกแบบกฎหมายให้ไม่สร้างภาระเกินสมควรแก่ผู้ประกอบการรายย่อยที่พยายามเข้าสู่และดำรงอยู่ในระบบอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ในมิติแรก ระบบกฎหมายควรแยกการกำกับดูแลระหว่างต้นน้ำและปลายน้ำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากทั้งสองส่วนมีวัตถุประสงค์และตรรกะทางกฎหมายแตกต่างกัน มาตรการต้นน้ำภายใต้กฎหมายสรรพสามิตควรมุ่งกำกับเรื่องการอนุญาต การผลิต มาตรฐาน และภาษีในลักษณะที่สอดคล้องกับขนาดและลักษณะของกิจการ ขณะที่มาตรการปลายน้ำภายใต้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรมุ่งควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่ออันตรายจริงอย่างตรงเป่ามากกว่าเดิม หากยังคงใช้กลไกทั้งสองส่วนอย่างซ้อนทับและไม่จำแนกหน้าที่ให้ชัดเจนย่อมทำให้ภาระของกฎหมายไปตกแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคในลักษณะที่เกินจำเป็น และทำให้มาตรการจำนวนหนึ่งขาดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ โครงสร้างภาษีและระบบอนุญาตภายใต้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตควรถูกทบทวนในเชิงระบบ โดยเฉพาะในส่วนที่มีผลต่อผู้ประกอบการรายย่อยอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาของรายย่อยไม่ได้จำกัดอยู่ที่การเข้าถึงใบอนุญาต หากรวมถึงความสามารถในการดำเนินกิจการภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมายที่มีต้นทุนสูงและไม่สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจขนาดเล็กด้วย ดังนั้น การปฏิรูปจึงควรมุ่งทำให้การอนุญาตเป็น “สิทธิที่ใช้การได้จริง” ในทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เพียงการเปิดช่องทางในเชิงรูปแบบเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ฐานภาษีที่เชื่อมโยงกับราคาขายปลีกแนะนำก็ควรได้รับการประเมินใหม่ว่ามีผลสร้างความเสียเปรียบเชิงโครงสร้างแก่ผู้ประกอบการรายย่อยมากเพียงใด และควรปรับให้สามารถสะท้อนความแตกต่างของต้นทุนขนาดกิจการ และลักษณะของตลาดได้ดีกว่าเดิม

ในส่วนของมาตรการปลายน้ำ งานวิจัยนี้เสนอว่ากฎหมายควรขยับจากการควบคุมแบบครอบคลุมไปสู่การกำกับดูแลที่ตรงจุดและอิงความเสี่ยงจริงมากขึ้น กล่าวคือ แทนที่จะใช้ข้อห้ามกว้างที่ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทั้งระบบ รัฐควรให้น้ำหนักกับการจัดการพฤติกรรมที่ก่ออันตรายสูงอย่างชัดเจน เช่น การขายให้บุคคลที่กฎหมายห้าม การขายให้ผู้มีเมามา การขับขี่ยานพาหนะขณะมีเมามา หรือพฤติกรรมที่ก่อผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลอื่น การปรับทิศทางเช่นนี้จะช่วยให้การคุ้มครองสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงจริงมากขึ้น และลดผลกระทบที่ไม่จำเป็นต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคทั่วไป

ข้อเสนอที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การทำให้กฎหมายโฆษณาและการสื่อสารการตลาดมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของมาตรา 32 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในทางปฏิบัติอย่างมากในหมู่ผู้ประกอบการรายย่อย หากกฎหมายยังไม่สามารถแยกให้ชัดเจนระหว่าง “การโฆษณาเชิงชักจูง” กับ “การให้ข้อมูลสินค้าโดยสุจริต” มาตรการดังกล่าวก็จะยังคงทำหน้าที่เป็นข้อจำกัดที่กระทบต่อการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างไม่สมส่วนต่อไป การแก้ไขในประเด็นนี้จึงไม่ควรมุ่งเพียงผ่อนคลายข้อห้าม

หากควรมุ่งสร้างความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย เพื่อให้ทั้งผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่สามารถคาดหมายขอบเขตของการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายได้อย่างเหมาะสม

อีกด้านหนึ่ง งานวิจัยนี้เห็นว่าการพัฒนากฎระดับพื้นที่และการกระจายอำนาจอย่างมีเงื่อนไขควรเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปกฎหมายสุราไทยในระยะต่อไป เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับเวลา สถานที่จำหน่ายความหนาแน่นของจุดขาย และบริบทของการบริโภค มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ การใช้มาตรการแบบเดียวกันทั้งหมดอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหาจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเปิดพื้นที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกลไกระดับพื้นที่มีบทบาทมากขึ้นภายใต้กรอบกฎหมายที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ก็อาจช่วยให้การกำกับดูแลมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทจริงมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องลดทอนเป้าหมายด้านการคุ้มครองสาธารณะ

เมื่อพิจารณาโดยสังเขป ข้อเสนอเชิงนิติ-นโยบายของงานวิจัยนี้จึงไม่ได้มุ่งไปที่การลดหรือเพิ่มความเข้มงวดของกฎหมายในเชิงปริมาณ หากมุ่งไปที่การปรับปรุงภาพของการกำกับดูแลให้ดีขึ้น กล่าวคือ ทำให้กฎหมายสามารถแยกแยะความแตกต่างของผู้เกี่ยวข้อง แยกแยะระดับความเสี่ยง และจัดวางภาระทางกฎหมายได้อย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น หากระบบกฎหมายสามารถยับยั้งจากการควบคุมแบบครอบคลุมไปสู่การกำกับดูแลที่ตรงเป้า ได้สัดส่วน และมีความสอดคล้องระหว่างมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำมากขึ้น ก็ย่อมมีโอกาสสูงกว่าที่จะคุ้มครองทั้งสาธารณสุข ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และความชอบธรรมของการใช้อำนาจรัฐได้พร้อมกัน

บทสรุป

บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า แก่นของปัญหากฎหมายสุราไทยมิได้อยู่เพียงเนื้อหาของตัวบท แต่ฝังตัวอยู่ในเงื่อนไขของการบังคับใช้ การตีความ และการทำงานร่วมกันของมาตรการต้นน้ำและปลายน้ำในระบบเดียวกัน ข้อค้นพบเชิงประจักษ์จากผู้ประกอบการรายย่อยและผู้บริโภคยืนยันว่า แม้ตัวบทบางส่วนจะเปลี่ยนไปในทิศทางที่เปิดกว้างขึ้น แต่โครงสร้างกฎหมายโดยรวมยังคงก่อภาระ ความไม่แน่นอน และความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้น หากรัฐประสงค์จะทำให้กฎหมายกำกับดูแลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยมีความชอบธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การปฏิรูปจึงไม่ควรหยุดอยู่ที่การแก้ไขตัวบทกฎหมายแบบเท่านั้น หากต้องทบทวนทั้งระบบกำกับดูแลให้แยกแยะมากขึ้น ได้สัดส่วนมากขึ้น คาดหมายได้มากขึ้น และมีความสอดคล้องเชิงนโยบายมากขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

Alexy, R. (2002). A Theory Of Constitutional Rights (J. Rivers, Trans.). Oxford University Press.

กรมควบคุมโรค. (2568a). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.

<https://Ddc.Moph.Go.Th/Law.Php?Law=3>

กรมควบคุมโรค. (2568b). รายงานผลการดำเนินงานแนวทางการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2568.

https://Ddc.Moph.Go.Th/Uploads/Ckeditor2/Oabc/Files/Alc_3jan2025.Pdf

กรมสรรพสามิต. (2560). พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560.

<https://Lawelcs.Excise.Go.Th/Lawdetail?Id=5719>

กรมสรรพสามิต. (2568). พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568.

<https://Lawelcs.Excise.Go.Th/Lawdetail?Id=9124>

การรับรู้ความหมายโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดออนไลน์. (2568). [https://So06.Tci-](https://So06.Tci-Thaijo.Org/Index.Php/Jsc/Article/Download/286655/190380/1257567)

[Thaijo.Org/Index.Php/Jsc/Article/Download/286655/190380/1257567](https://So06.Tci-Thaijo.Org/Index.Php/Jsc/Article/Download/286655/190380/1257567)

Krungsri Research. (2024). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2568–2570: อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม.

<https://Www.Krungsri.Com/Th/Research/Industry/Industry-Outlook/Food-Beverage/Beverage>

Pound, R. (1910). Law In Books And Law In Action. American Law Review, 44, 12–36.

<https://Scholarship.Law.Cornell.Edu/Facpub/1078>

Thailand Development Research Institute. (2024a). การทบทวนนโยบายและมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย. [https://Tdri.Or.Th/Wp-](https://Tdri.Or.Th/Wp-Content/Uploads/2024/05/Final-Report-Review-Of-Alcohol-Act-Revised-20082024.Pdf)

[Content/Uploads/2024/05/Final-Report-Review-Of-Alcohol-Act-Revised-20082024.Pdf](https://Tdri.Or.Th/Wp-Content/Uploads/2024/05/Final-Report-Review-Of-Alcohol-Act-Revised-20082024.Pdf)

พลสุข, ว. (2568). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตคราฟต์เบียร์. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2(2), 25–47. [https://So17.Tci-](https://So17.Tci-Thaijo.Org/Index.Php/Sisaketlawjournal/Article/Download/1706/960/13741)

[Thaijo.Org/Index.Php/Sisaketlawjournal/Article/Download/1706/960/13741](https://So17.Tci-Thaijo.Org/Index.Php/Sisaketlawjournal/Article/Download/1706/960/13741)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564.

[https://Www.Nso.Go.Th/Nsoweb/Storage/Survey_Detail/2023/20230505110449_84709](https://Www.Nso.Go.Th/Nsoweb/Storage/Survey_Detail/2023/20230505110449_84709.Pdf)
.Pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568a). Statistical Yearbook Thailand 2025.

<https://www.nso.go.th/public/e-book/statistical-yearbook/syb-2025>

หอสมุดรัฐสภา. (2568). ปลดล็อกสุราชุมชน.

<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/r2568-july3>

The Characteristics And Distribution Of Alcohol Retail Outlets And Illegal Alcohol In A Rural Area Of Lower Northern Thailand. (2025). [https://he01.tci-](https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jdpc3/article/download/276882/189083/1332262)

[thaijo.org/index.php/jdpc3/article/download/276882/189083/1332262](https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jdpc3/article/download/276882/189083/1332262)
